

IVO KASANDRIĆ

Jedrenjakom „Elisa Maria“ od Edinburgha do Odesa 1870. godine

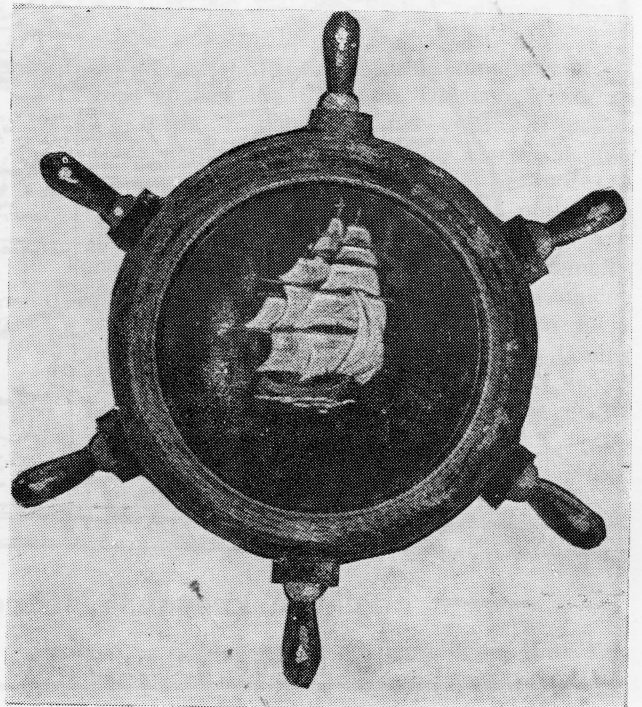
Pred nama se nalazi omanja tvrdo ukoričena zelena knjiga »Memorandum Book« iz 1870. godine. Izdana je od strane »Oliver an Boyd's« u Edinburgu. Sadrži dijelom kalendar za tu godinu i almanah sa uobičajenim podacima. Veći se pak dio te knjige sastoji od rubriciranih listova za vođenje dnevnika, svaki podijeljen na četiri odnosno tri dana. U ovoj knjižici izbljedjelih i oštećenih korica, te požutjelih stranica, Niko Kasandrić, kapetan duge plovidbe, vodio je svoj privatni brodski dnevnik od 6. siječnja do 23. studenog 1870. godine. Događaji su bilježeni urednim i čitljivim rukopisom na talijanskom jeziku koji je u to vrijeme bio u upotrebi na našem primorju. Zapisi nisu opširni, ali svojom jasnoćom i lijepim stilom daju plastičan opis putovanja na kojima je kapetan Niko Kasandrić proveo gotovo do kraja te godine.

Niko Kasandrić rođen je u Hvaru 1838. godine i tu je umro 1910. godine. Završio je višu pomorsku školu u Trstu. Dok je bio mlađi mnogo je plovio, a i zapovijedao brodovima na jedra. Iz njegove korespondencije sa brodovlasnicima, koja je također djelomično sačuvana, proizlazi da je zapovijedao jedrenjacima: početkom 1866. g. tvrtke »G. B. Olivio« iz Venecije, zatim od sredine 1867. g. do veljače 1871. g. tvrtke »A. L. Ivančević« isto iz Venecije te od jeseni 1877. g. do travnja 1878. g. tvrtke »N. A. Duboković« iz Jelse na Hvaru. Posljednja mu je služba bila u rodnom mjestu na dužnosti lučkog kapetana. Njegova dva brata Petar i Ivan (Zane) bili su također kapetani duge plovidbe. Ta je obitelj u toj generaciji dala tako tri pomorska kapetana koji su dobar dio života proveli s jedrenjacima na dugim i napornim krstarenjima Sredozemljem i Atlantikom. Ovaj dnevnik, kojeg donosimo, mali je ulomak onoga što su u takvim prilikama proživjeli ti iskustveni i neustrašivi pomorci.

Kapetan Niko Kasandrić, prema ovom dnevniku, krenuo je 21. siječnja iz Edinburga, zapravo iz njegove luke Leith, u Škotskoj za Odesu zapovijedajući jedrenjakom »Elisa Maria«, vlasnosti tvrtke »A. L. Ivančević« iz Venecije, sa 768 tona ugljena. Taj je put trajao blizu četiri mjeseca jer je u Odesu stigao 15. travnja, te je najduži i najinteresantniji u tom dnevniku.

Prvih pet dana putovanja uz obalu Engleske do izlaska iz Lamanša, premda je bio siječan, vrijeme je bilo povoljno. Međutim, kad je jedrenjak »Elisa Maria« ušao u Atlantik plovidba je postala nešto drugo. Ali, unatoč snazi i mahnitosti vjetera i »stravičnim valovima koji su prijeli da zahvate« brod i živote ljudi, jedrenjak je dalje plovio i poslije mnogo »dana neprestanih patnji« 19. veljače ušao u Sredozemlje. I ovo je putovanje na jedra, dakle, pokazalo, kao i toliko drugih prije i poslije, da su umješnost, upornost i smjelost čovjeka pobijedili u borbi s prirodom. Za svih tih trideset dana tako naporno preživjelih i koji su svakodnevno detaljno opisani u dnevniku, nema ni jedne riječi iz koje bi izbijao strah ili strepnja za položaj u kome se nalazio ili sumnja da neće stići kuda je krenuo. Jedino zbog čega se tužio i što ga je mučilo »bila je neprijateljska promjenljivost vjetrova«.

Plovidba Sredozemljem odvijala se mnogo lakše. Vjetar je sada bio umjereniji, a more manje uzburkano. Bilo je dana i bez daška vjetera što je usporavalo plovidbu, ali to nije dugo trajalo. Dnevnik je i dalje vodio svako-

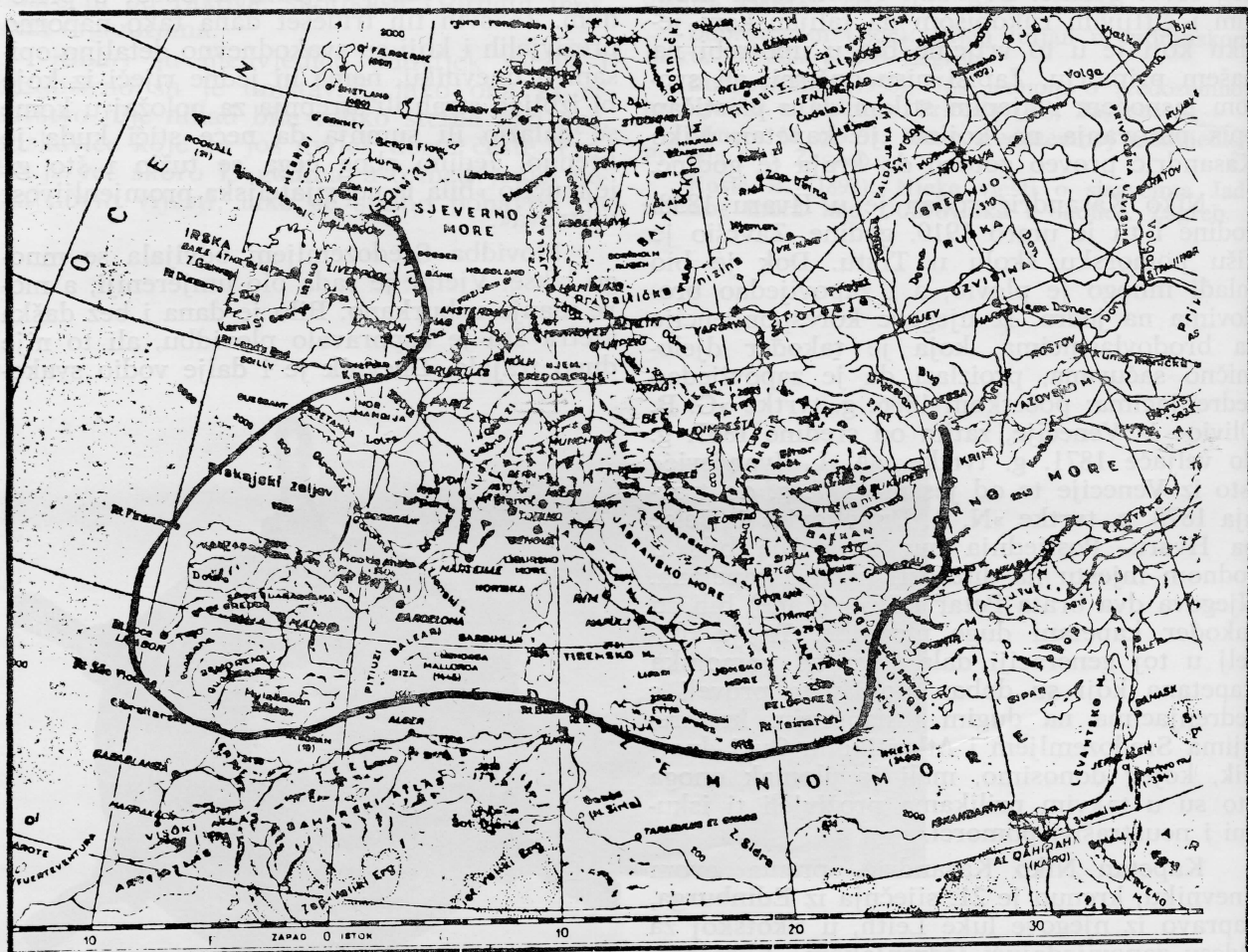


dnevno opisujući ukratko krajeve pored kojih je prolazio. U Dardanelima je stigao 13. veljače, a poslije četiri dana u Bospor gdje ga je preuzeo tegliti parobrod. U Büyük Dere je ostao par dana, a zatim u Istenie gdje je izvršio manje popravke broda. U Odesu je stigao 15. travnja u 5 sati poslije podne. Tu se zadržao oko mjesec dana i za to vrijeme iskrcao ugljen i ukrcao žito, te 17. svibnja krenuo za Marselj gdje je stigao 22. lipnja. Iskrcavši teret odjedrio je iz Marselja 18. srpnja u pravcu Dardanela. U ovom dijelu dnevnika zapisi su većinom kratki i šturi, a mnogo dana nije ni vodio dnevnik.

U Kourucisme je primio obavijest od brodovlasnika da mu povjerava zapovjedništvo barka »Flavio Gioja«. Pošto se ovaj jedrenjak nalazio u Odesi krenuo je tamo parobrodom. Parobrod je, naime, u to vrijeme služio samo za prijevoz putnika i manjeg tereta na bližim udaljenostima i za tegljenje jedrenjaka iz luka ili uz kanal. Zapovjedništvo barka »Flavio Gioja« preuzeo je u Odesi od brata Ivana i na tom se jedrenjaku nalazio do kraja vođenja dnevnika.

Na jedrenjacima trgovačke mornarice zapovjednici broda nisu bili samo pomorci koji su dobro poznavali nautiku, već i iskusni trgovci. Pošto su trgovačke agencije u to doba bile rijetkost, kapetani su sami sa pojedinim firmama sklapali ugovore o prijevozu robe morem. Nautika stoga nije bila odijeljena od trgovačke djelatnosti. Iz ovog dnevnika vidimo da se iz Engleske za Odesu prevezio ugljen, a iz Odesa žito za Marselj i Anders. Odesa je tada bila glavna izvozna luka žitarica koje su se iz Rusije izvozile u mnoge zemlje zapadne Evrope, pa su se i jedrenjaci »Elisa Maria« i »Flavio Gioja« kretali morem tim ustaljenim trgovačkim putevima.

Nakon što je u Odesi ukrcao raž kapetan Niko Kasandrić 13. srpnja otputovao je barkom »Flavio Gioja« iz Odesa. Poslije deset dana boravka u karanteni u Fornasi, 1. kolovoza se u Büyü Dere rastao sa bratom Ivanom, a zatim je prosljedio dalje uzduž Bospora »pojačanim vjetrom« za Anders. Ovim dijelom dnevnika, u kojem su bilježeni dojmovi i zapažanja tokom ponovnog putovanja Sredozemljem, završava vođenje dnevnika.



— Pravec kretanja jedrenjaka "Elisa Maria" od Edinburga do Odesa od 21.I. do 15.IV.1870.

—KAPETAN NIKO KASANDRIĆ —
BRODSKI DNEVNIK 1870. GODINE

SIJEČANJ

6. Petak — Završen ukrcaj ugljena za Odesu. Tona 768. Uranjanje broda na krmi 18,5 koraka, a na pramcu 18,1.
8. Nedjelja — Veče u Edinburgu u društvu sa Antolićem, Marjaševićem, Kasierom i Furlanom.¹ Vratili smo se u Leith u 10,25.
10. Utorak — Pisao Ani i poslao fotografiju, te priložio druge tri za Ziu, Karlu i Maru.²
11. Srijeda — Pismo ocu sa fotografijom. Pisao Tonu³ i poslao fotografiju, kao i drugu za učitelja Vrankovića.
12. Četvrtak — Poslao pismo Gojdaniću⁴ i fotografiju u kojem sam priložio pismo i fotografiju za Zana.⁵
14. Subota — Antonić otputovao iz Grantona za Newcastle.
15. Nedjelja — Poslao pismo Dolencu⁶ u Trst i moju fotografiju. Danas ističe plaća Grku i Portugizu.
16. Ponedjeljak — Izišli iz doka u Leith-u i otišli se sidriti kod Charlestona. Lagan vjetar od istoka sa maglom. Noć tiha i mračno.
17. Utorak — Na sidrištu. Tišina i magla cijeli dan. U noći isto vrijeme.
18. Srijeda — Na sidrištu. Potpuna tišina sa gustom maglom. U noći umjeren vjetar od jugoistoka.
19. Četvrtak — Lagan vjetar od jugoistoka. Malo zagušljivo. Čamcem otišao u Queens Jerry i uspeo se na kameni nasip u luci sa istočne strane. I danas se ostaje usidren. Došao k nama mornarički oficir. Izvršio izvide i dozvolio da se koristimo nabavkama hrane uzete u prolazu. U noći lagan vjetar od jugozapada.
20. Petak — Lagan vjetar od jugozapada, zatim tišina.
21. Subota — Lagani sjeverozapadnjak. Nebo oblačno i polumračno. Stigao je teglač Blue Bonet iz Leith-a i stao nas tegliti do Inchkihta za £ 2,10, gdje nas je napustio u 10,30. U 3 poslije podne kod Baas-a. Lagan vjetar od sjeverozapada. More valovito od jugoistoka. Noć tiha.
22. Nedjelja — U jutro lagani zapadnjak. U podne vjetar pojačan od sjeverozapada. U noći lijepo vrijeme. Vjetar lagan od sjevera, a zatim od sjeveroistoka.
23. Ponedjeljak — Lijepo vrijeme. Vjetar umjeren od sjeveroistoka. U 8 iz jutra svjetionik Ilgt Whitby od jugozapada. U podne kod Flamboro Head.⁷ Isto vrijeme. U 10,30 Dudgeon L. V. od zapada. Ove se noći plovi među zubima manjih valova veselo sa svježim vjetrom od sjeveroistoka i kojim pljuskom kiše.
24. Utorak — U podne Light. N. Hasboro Sand od istoka. U 3,10 Light — Vessel Newarp od zapada. Vjetar pojačava, sklapaju se gornja jedra. U 5 dva svjetionika Lowenstoff od zapada. Tako izbavivši se ostavljamo krmom Yarmouth⁸ sa svim opasnostima koje ga okružuju. Poslije 6 manje vjetra. Otvaraju se gornja jedra. I dalje lijepo vrijeme. Vjetar umjeren od sjeveroistoka. U podne Lt. Ves. Shipwash koji je položen izvan Orfordnessa. U 3 Lt. Ves. Galloper. Vjetar postepeno slabi. U 5 kod North Jorelanda. U 8 South Joreland (dva sjedinjena svjetionika) od sjeverozapada. U 9,30 vjetar se naglo smanjio. Lagan vjetar od juga i za pet minuta sve oblačno, zatim potpuna tišina. Mračno i snijeg u velikim pahuljicama. South Joreland je ostao od sjeverozapada. Lijepo li usluge zateći se u ovakvom položaju bez daška vjetra, prepušten struji i ništa ne vidjeti. Bacaju se sidra. U 10,40 nepredviđen vjetar od sjevera. U jednom trenu sve vedro. U pola noći S. Forela od sjevera.
25. Srijeda — Vjetar pojačan od sjevera, vedro. U 2 iz jutra kod Dungenessa. U 6 kod Beachy Heada. Lijepo vrijeme i vjetar umjeren od sjeveroistoka. U 10 kod Lt. Ves. Owensa. Iskrcao se pilot kome sam povjerio pisma za oca i Zana da ih ubaci u poštu. U podne vjetar od sjeveroistoka. Nalazimo se kod Wight-a.⁹ U 8 poslije podne Portlanda.¹⁰ Noć je prekrasna sa svježim vjetrom od istoka.
26. Četvrtak — U 4 prije podne kod rta Start Point-a. Uvijek lijepo vrijeme. Putuje se od 8 do 8 i pol milja na sat. Lijepi dan sa svježim vjetrom od jugoistoka. U podne kod rta Lizard i tako smo poslije pet dana prekrasnog putovanja izvan Lamancha. Noć vedra sa istim vjetrom.
27. Petak — I dalje isto vrijeme. Djelomično oblačno. U 8 iz jutra izvan Sonde. U podne vjetar od šest (bofora op. p.) more uzburkano. U 8 poslije podne skraćuju se košna jedra. Vjetar od juga. Oblačno. Tokom noći s vremena na vrijeme lagani pljusak kiše.
28. Subota — Vjetar od juga donekle snažniji, oblačno. U podne snažan vjetar od juga. Skidaju košna jedra i prednje košno letno jedro. Cijeli dan isto vrijeme. Stalno smjerom broda prema zapadu. Do pola noći vedro.
29. Nedjelja — Isti vjetar s uzburkanim morem od juga, jugozapada i zapada. Oblačno i kiša sa prekidima. S danom manje vjetra. U podne tišina. Pojavljuje se uzburkano more i sa sjeverozapada. Do 4 poslije podne ne može se upravljati brodom koji se ljulja potiskivan morem sa četiri strane.
30. Ponedjeljak — I dalje malo lijepog vremena. More uzburkano iz više pravaca kao obično na oceanu tako da se ne može stajati a da se ne dohvati kakvo mjesto i stoji mirno. U noći se nastavlja ista pjesma, uostalom po svojoj osobitosti veoma ugodna. U 15 poslije podne vjetar pređe na zapad.
31. Utorak — Vjetar od sjeverozapada. Pravi đavoljev slučaj: more uzburkano sa svih strana ne daje brodu mira. U večer vjetar krene na jugozapad, a u pola noći pređe na sjeverozapad.

VELJAČA

1. Srijeda — Snažan vjetar od jugozapada. More kao planine. S danom oluja od jugozapada. Oko

- 4 sata vjetar se donekle stiša. Vjetar djelomično prestane, ali ostade more koje je uznemiravalo mnogo više od bjesa nevremana.
2. Četvrtak — Ostatak noći ista pjesma. S jutrom umjeren vjetar od zapada. U podne isto vrijeme. Poslije podne, cijeli ostatak dana, veoma uznemireni od valovitog mora ukrštenog od sjeverozapada i jugozapada sa malo promljenivog vjetra i neprekidnim olujama iz III i IV kvadranta.
 3. Petak — Oko 4 vjetar se zaustavi na sjeverozapadu s najljepšim izgledom, ali oko 10 prije podne ponovno krene na jugozapad puhaajući stalno da bi i dalje trpili kao i sve ove posljednje dane. Do kraja dana vjetar, tišina, oluje, kiša, vedro, a zatim takvo more da bi i Krist izgubio strpljenje.
 4. Subota — Poslije pola noći vedro i vjetar od sjeverozapada. Očekuje li me kakva druga promjena, vidjet ćemo...? Dosadilo mi je i pogotovo sam umoran od ove neprijateljske promljenivosti vjetra. Vjetar pređe na zapad i nastavi puhati. Od 4 do 6 poslije podne sruče se dvije oluje s jakim vjetrom od sjeverozapada, a zatim isti vjetar do pola noći.
 5. Nedjelja — Vedro i do kraja dana vjetar od zapada, zatim jugozapadnjak. Oblačno i more valovito od sjeverozapada. U podne okrećem brod prema sjeverozapadu. Oblačno i dalje. Iza 10 poslije podne vjetar od jugozapada, a more manje uzburkano od sjeverozapada. Zatim vjetar pojačavajući od jugozapada podiže ogromne valove. Oluja od jugozapada. Sitna kiša ne prestaje i more kao planine. Brod se ponaša izvanredno: bez košnih jedara i prednjeg letnog košnog jedra nikada ne grabi more sa strane sa koje puše vjetar, dok sa protivne strane, kad je jako nagnut, zahvaća malo u sredini.
 6. Ponedjeljak — Oluja ne prestaje od jugozapada i neprekidno kiši. Poslije 10 iz jutra njezina se snaga poče smanjivati prešavši na zapad — jugozapad. U podne malo vjetra. More veoma uzburkano i djelomično oblačno. Protekla noć nije bila drugo do neprekidne oluje jedna ružnija od druge.
 7. Utorak — Munje i gromovi kao da su sa svjetionika u Mesini. U 4 podigne se more na krmi s nagnute strane, te prodre preko strehe u komoru i učini znatnu štetu u mojoj ostavi smočivši krevet i odjela. S danom oluja od zapada. U 10 drugi udarac mora na istom mjestu i odnjevši strehu, pokrov i dvojica vratašca provali u komoru i dovrši smočiti ono malo suhog što je prije ostavilo. Oluja bjesni i ovo je prvi put da vidim ova dva elementa u takvoj veličini i snazi.
 8. Srijeda — U noći vjetar donekle umjeren i kroz cijelu je noć bio podnošljiv, ali izlaskom sunca ponovno jak vjetar, ništa slabiji no jučer, od zapada koji zatim okrene na sjeverozapad. Predvečer se vjetar stane postepeno smirivati i u pola noći bio je umjeren.
 9. Četvrtak — Vjetar postepeno nastavi slabiti i u 6 iz jutra bila je tišina te smo tako bili od velikih valova na drugi način zlostavljani, ali i ovo napokon prestane. Isti lagani vjetar od juga sa sitnom kišom koja nastavi padati ostatak dana.
 10. Petak — dalje lagani vjetar od juga sa neprekidnom sitnom kišom i morem malo uzburkanim. Cijeli bogodani dan ista kiša.
 11. Subota — Poslije pola noći lagan vjetar od sjeveroistoka koji pojača s izlaskom sunca i zatim pređe u veličanstvenu oluju. Kiša, more, svako zlo. Vjetar pređe na sjeveroistočnjak, a zatim na sjevernjak i uvijek slabo vrijeme. Bježi se krmom zbog stravičnih valova koji prijete da zahvate.
 12. Nedjelja — Nevrijeme ne prestaje i uvijek smo prisiljeni da ga primamo ravno krmom. Neprekidna sitna kiša. Od podneva pa do 4 poslije podne snažna oluja od sjevera i more uzburkano strahovitim valovima. Pri zalazu sunca more se donekle smiri, a nakon toga su se postepeno smirivali vjetar i more te od pola noći dozvoli nam da se sredimo.
 13. Ponedjeljak — Vrijeme se poboljšava, ali je još uvijek loše. U 8 vjetar okrene od sjeverozapada. Nakon što se more ubrzo smiri od sjevera, krenemo u smjeru jugoistoka. U 2 vjetar krene sa sjeverozapada. Vrijeme podnošljivo.
 14. Utorak — Vjetar krene sa sjeverozapada, lijepo vrijeme. Tek sam danas mogao pregledati i prozračiti moju odjeću koja je bila oštećena. U podne vjetar skoro sasvim prestane. Oko 10 poslije podne pojavi se svjetionik sv. Vincenzo¹¹ od sjeveroistoka.
 15. Srijeda — U pola noći vjetar pređe na III kvadrant puhaajući promljenivo i stalno cijeli dan. U večer svježi vjetar od juga. Jedri se u pravcu jugozapad. Poslije 8 vjetar se stiša i kiša. More uzburkano od jugozapada. Brod se usmjerava u pravcu jugoistoka.
 16. Četvrtak — Vjetar umjeren od jugozapada koji s danom okrene od zapada puhaajući umjereno cijeli dan. U podne se vjetar postepeno smanjio. U noći malo vjetra i more mirno.
 17. Petak — Lagan vjetar od jugozapada. Prekrasan dan, more mirno. Poslije podne vjetar se smanji. Pri zalazu sunca tišina. Poslije 8 lagani istočnjak i vedro. Prekrasna noć.
 18. Subota — I dalje istočnjak. Lijepo vrijeme. U jutro se vidi obala u daljini od 40 milja, ali se ne raspoznaje ni jedna točka. U 2 se raspoznaje rt Spartela¹² od sjeveroistoka u udaljenosti od 23 milje. Do pola noći tišina.
 19. Nedjelja — Oblačno i kiša sa svježim vjetrom od juga. Krećemo prema Gibraltaru. U 3 iz jutra Spartel od juga, a u 5 Tarifa¹³ od sjevera. Vjetar se do podne smanji i more manje uzburkano od istoka. Vjetar ponovo krene od zapada i nastavi puhati umjereno. Napokon smo, poslije toliko dana neprekidnih patnji, ušli u Sredozemlje.
 20. Ponedjeljak — Vjetar i dalje puše od zapada. More tiho, vedro. U jutro se vidi obala Španije

- sve do rta Gata koji u podne ostaje od sjeverozapada. I dalje do ponoći isto vrijeme.
21. Utorak — Lagan vjetar od sjevera. More mirno, vedro. Vjetar okrene sa zapada puhajući pojačano. Prekrasno vrijeme. Cijeli dan isto vrijeme.
 22. Srijeda — I dalje pojačan zapadnjak. More mirno, divna noć. U danu također lijepo vrijeme i vjetar pojačan od zapada. U noći tiho, zatim promljeniv pojačan vjetar iz II kvadranta. Do pola noći i dalje isto vrijeme. Blizu otoka Formentera.¹⁴
 23. Četvrtak — I dalje promljenivo iz II kvadranta. Po danu lagan vjetar od jugoistoka. More mirno i oblačno. Izvan Mallorca.¹⁵ Poslije podne manje vjetra more tiho. Oblačno i tako sve do pola noći.
 24. Petak — dalje lagan vjetar od jugoistoka. Oblačno i neprekidna sitna kiša. Poslije 6 vjetar okrene na jugozapadnjak, umjeren sa kišom. Poslije 8 lijepo vrijeme. Susreće se Menorca.¹⁶ Lijepo vrijeme, svjež vjetar od jugozapada koji nastavi puhati ostatak dana kao i tokom cijele noći.
 25. Subota — I dalje isti svjež vjetar od jugozapada. More donekle uzburkano i djelomično oblačno. Poslije podne vjetar se postepeno smiruje te se tokom noći održava lagan povjetarac sa zapada.
 26. Nedjelja — I dalje lagan povjetarac od zapada. Oblačno. Pri kraju dana vidi se krajna točka Sardinije. Oko 8 isti lagan vjetar od juga. U podne Toro. Ostade sjevernjak. U 2 Teulada.¹⁷ I dalje isto vrijeme do kraja dana.
 27. Ponedjeljak — Lagan vjetar od jugoistoka. Djelomično oblačno. Za kratko vrijeme vjetar ponovno stade puhati od juga sve do podne. Vidi se rt Barbonara od sjeverozapada. Vjetar pređe na II kvadrant. Promljenivo i more od istoka.
 28. Utorak — Vjetar nastavi puhati promljenivo iz II kvadranta. More donekle uzburkano i kiša. U podne vjetar promljeniv iz III kvadranta, ali lagan i more uzburkano od jugoistoka. U noći vedro i lagan vjetar od zapada.
- OŽUJAK**
1. Srijeda — Vjetar i dalje lagan od zapada, a more od jugoistoka. Sa danom oblačno i neprekidno isti vjetar. U podne Marettimo od istoka.¹⁸ Stalno isto vrijeme. U pola noći svjetionik Marettima od sjeveroistoka u udaljenosti od 16 milja.
 2. Četvrtak — Lagano i promljenivo iz IV. kvadranta. Vedro i more mirno. Čitav se dan vidi Pantelleria,¹⁹ Marettimo i Sicilija. U noći lagano i promljenivo iz III. i IV kvadranta.
 3. Petak — Lagani promljenivi vjetar iz II kvadranta. Djelomično oblačno, more mirno. Ostatak dana isti promljenivi i lagan vjetar iz II. kvadranta. Jedri se na vidiku Sicilije i Pantelerie.
 4. Subota — Uvijek lagano i promljenivo iz II. kvadranta. Vedro i more malo uzburkano. S dancm gusta magla na obzorju. Ostatak dana tišina.
 5. Nedjelja — I dalje lagan i promljeniv vjetar iz II. i III. kvadranta sa tišinom u prekidima. Ostatak dana isti vjetar, a more mirno i mračno.
 6. Ponedjeljak — dalje isti vjetar. Magla, more mirno. U 4 poslije podne vjetar okrene na jugozapadnjak. Oblačno. U 8 svjetionik Gozzo di Malta²⁰ od jugoistoka u udaljenosti od 12 milja.
 7. Utorak — Neprekidno lagan i promljeniv vjetar iz III. kvadranta koji se zatim ustali na zapadu puhajući pojačano. U 1,20 Gozzo od juga. U podne izvan kanala Malte. Stalno puše pojačan vjetar od zapada. More malo uzburkano, a nebo djelomično oblačno.
 8. Srijeda — Stalno pojačan vjetar od zapada. Cijeli dan lijepo vrijeme i isti vjetar.
 9. Četvrtak — I dalje isto vrijeme, pače manje vjetra. U podne se opaža Marca razlikujući se od Prodane na sjeveroistoku. U 8 kod Vencica. Ostatak noći lagan vjetar od sjeverozapada. Oblačno i more tiho.
 10. Petak — U 4 iz jutra rt Matapan od sjevera u udaljenosti od oko 5 milja. I dalje lagani zapadnjak. Djelomično oblačno. U podne kod sv. Angela. U arhipelagu pojačan vjetar od jugozapada. U 7 Bella Paulo od zapada. U pola noći sv. Giorgio od Arbora. Djelomično oblačno. More mirno.
 11. Subota — Tišina i lagan vjetar iz II. kvadranta. Djelomično oblačno. U podne prelazimo kanal od Kea.²² Zatim pojačan vjetar od juga, more mirno. Poslije 4 bili smo izvan tjesnaca Andros.²³ Vjetar se smanjiva i prijeti pljusak od sjeverozapada. U 8 oluja od sjeverozapada sa jakim vjetrom, zatim tišina.
 12. Nedjelja — Lagan vjetar od jugozapada. Vedro, more donekle uzburkano od sjeverozapada. U 4 vjetar pređe na jugoistok umjeren. Vedro. U 6 otok Psara²⁴ od istoka. U podne rt Sigri od Mitilini-a²⁵ od sjeveroistoka u udaljenosti od oko 18 milja. U 8 spomenuti rt od istoka. I dalje povoljan vjetar, nebo vedro.
 13. Ponedjeljak — I dalje vjetar od jugoistoka. Kreće se po kanalu Tenedos.²⁶ U 6 smo kod Seoglieta. U 8 ušli smo u Dardanele. U 1 kod Nagara, u 3 kod Galite, a u 5 kod Galipolja. U Mramornom moru nalazimo tišinu.
 14. Utorak — Tišina i lagan promljeniv vjetar iz I. i II. kvadranta. Oblačno te lagana i sitna kiša sa prekidima. U podne luka Kamara od juga u udaljenosti od 3 milje. Stalno promljenivo iz II. i III. kvadranta. U 8 svjetionik od Kore od sjevera. U pola noći svjetionik od Marmara²⁷ od jugozapada.
 15. Srijeda — Lagan i promljeniv vjetar iz II. kvadranta, te tišina u prekidima. U jutru na vidiku Eraklia. Jak vjetar od sjeveroistoka. Oblačno i kiši. Ostaje se privezani na sidrištu kod Radosta, gdje smo se u 3 poslije podne usidrili. Stalno jak vjetar od sjeveroistoka i kiša.
 16. Četvrtak — Kiša i vjetar neprekidno. Početkom dana vrijeme se donekle stane stišavati. Po-

- slije podne okrene umjeren vjetar od sjeverozapada. Poslije 3 podiglo se sidro i razapela jedra. Nakon zalaza snijeg u velikim pahuljicama. U pola noći djelomično vedro. Svjetionik Eraklia od sjevera.
17. Petak — Lagan vjetar od sjeverozapada. Vedro. U 8 svjetionik Stjepan. U 9,30 ispod Seralja parobrod nas uzima tegliti uzduž Bospora i u 2,30 usidrili smo se u Istenie. U noći spavao sasvim sam.
18. Subota — Jutros u 6 otišao uzeti brodske papire u Büyük Deru. Ostatak dana proveo sam na brodu dosađivajući se. 8 kalafata i 82 funte pakline.
22. Srijeda — Nevrijeme od sjeverozapada. Izvan sidrišta oštećene sve lađe u luci Istenie. Tokom noći započe padati snijeg.
23. Četvrtak — Veliki snijeg nastavi padati i u jutro. Ima ga na palubi cijela noga i nastavi padati do noći.
24. Petak — Lijepo vrijeme. U noći tišina. Cijeli dan stavljamo paklinu.

TRAVANJ

8. Subota — Otputovali iz Istenie u 5 poslije podne i usidrili se u Farnasi. Danas stigao Dolenc i kada je prolazio lukom, gdje smo mi bacali sidro, mogao sam pozdraviti prijatelja vičući na sav glas i izmjeniti malo riječi. Večer smo proveli zajedno, dapače dugo u noći, najprije na brodu »Elisa Maria«, a zatim sam ga otpratio oko 10 do njegovog broda i zadržao se razgovarajući sve do 2,30 iz jutra.
9. Nedjelja — Vratio sam se na brod, pozvao posadu i pripremili se za odlazak. Uz tegljenje parobroda, sa laganim vjetrom od jugozapada u 5 iz jutra bili smo izvan Bospora. Vedro i more mirno.
15. Subota — Stigli smo u Odesu u 5 poslije podne.
16. Nedjelja — Pisao Zanu u Hull.
17. Ponedjeljak — Privezali se na II gat. Ići ću najprije kod uprave.
18. Utorak — Započet iskrcaj ugljena.
28. Petak — Pisao društvu u Veneciju. Pisao Dolencu.

SVIBANJ

3. Srijeda — »Rosina« — Toneti otputovao za Marselj.²⁸
5. Petak — Završen iskrcaj ugljena. Bilo 729 tona — manjak od 38 tona.
6. Subota — Prešli brodom na obalu pored mosta. »Meate« — Jeletić otputovao za Nicu.²⁹
10. Srijeda — »Drago« — Kersiç otputovao za Marselj.³⁰ Primio pismo od Dolenca.
17. Srijeda — Završen ukrcaj (žitara op. p.) Ukupno 5094 caric. Poslije podne prelazimo brodom na sidrište zajedno sa lađom »Danica«.
18. Četvrtak — Poslije pola noći dižu se jedra sa pojačanim vjetrom od jugozapada. Vedro i more mirno. U 4 rt Fontan.
22. Ponedjeljak — Putovanje do Carigrada prekrasno. More uvijek mirno i lagan, povoljan vjetar stalno nas prati i dovede nas pri zalazu sunca do ulaza u Bospor. U 10 poslije podne usidrili se u Büyük Dere.

27. Subota — Jutros sa parobrodom na pramcu krenuli uzduž kanala. U 8 i pol bili izvan Seralja i naišli na pojačan vjetar od sjevera. U noći i dalje isto vrijeme i jedra se smanjuju.
28. Nedjelja — U 3 u Galipolju. U 8 predao firman u Dardanelima. U podne Tenudo, a pri zalazu kod rta Sigri. »Danica« u udaljenosti od jedne milje. Neprekidno povoljan i pojačan vjetar.
29. Ponedjeljak — Početkom dana manje vjetra. U podne u tjesnacu Andro i Oro. Na ulaz u kanal Kea u tišini i tako cijelu noć.

LIPANJ

8. Četvrtak — Pri zalazu sunca rt Posero od Sjevera u udaljenosti od 10 milja.
22. Četvrtak — Stigli u Marselj. Poslao brzozjav ocu.
23. Petak — Pisao tvrtki »A. L. Ivančić«.³¹

SRPANJ

1. Subota — Primio pismo od oca.
6. Četvrtak — »Due Figlie« — Đuranović otputovao za Carigrad.³²
16. Nedjelja — »Danica« — Stanjoš otputovao za Carigrad.³³ Ostao prema običaju prikraćen za oko 30 tona.
17. Ponedjeljak — Pisao Dolencu u Bristol. Pisao ocu i bratu u Carigrad.
18. Utorak — Jutros otputovali iz Marselja sa vjetrom od maestralsa. »Velooseono« — Valusnić otputovao zajedno za Carigrad.³⁴

KOLOVOZ

10. Četvrtak — U večer usidreni u Seralju zajedno sa »Danicom« kap. Stanjoš i »Due Figlie« kap. Đuranović.
11. Petak — Usidreni u Kourucisme.
12. Subota — Primio pismo od brodovlasnika kojim mi povjerava zapovjedništvo broda »Flavio Gioja« a na »Elisi Marii« umjesto mene poslao kap. Felice Vianella da me zamjeni, a što je uslijedilo tokom dana.
23. Srijeda — Otputovao parobrodom Austrijskog Loyda za Odesu da preuzmem »Flavia«.
25. Petak — Stigao u Odesu.

RUJAN

1. Petak — »Flavio Gioja« određen za Anvers sa teretom raži. Primio pismo od Dolenca koje je preuzeo Marović i donio sobom iz Carigrada.
2. Subota — Zorom otišao brodom izbaciti savuru izvan sidrišta.
3. Nedjelja — Vratio se i usidrio se ispod velikih stepenica oslobodivši brod ostataka savure.
6. Srijeda — U konzulatu izvršena zamjena kaptana »Flavia Gioja«, ostajući ipak i dalje Kandić, izmjenivši samo ime umjesto Ivan u Nikola.
13. Srijeda — Otputovao sa »Flavio Gioja« iz Odesa u 4 poslije podne.
18. Ponedjeljak — U 8 iz jutra preuzeo u Kavak dva čuvara i otišao se usidriti u Farnasi radi boravka 10 dana u karanteni. Poslije podne »Pater« — Kozulić otputovao za Marselj.
19. Utorak — Uzeo na brod kalafata, 7 funti stupe i vedro pakline.
28. Četvrtak — Uzeo brodske papire i prešao brodom u Büyük Dere.
30. Subota — Zbog nevremena ostao u Büyük Dere.

1. Nedjelja — Zane jutros prenio na kopno svoju prtljagu i oko 9 iz jutra morali se rastati. Parobrod me izvede iz luke i u 10 podignem jedra i prosljedim uzduž Bospora pojačanim vjetrom od sjevera. U podne izvan Seralja. U 6 poslije podne sklopio manje jedro blizu Mramornog mora, a u 8 spustio košna jedra. Vjetar postepeno pojačava. U pola noći prošavši Koru podigao spuštenu jedra. Svjež vjetar od sjeveroistoka. Oblačno i kiša.
2. Ponedjeljak — Djelomično oblačno i manje vjetra. U 5 prošao Galipolje. U kanalu manje vjetra. U 8 u Nagari razmjereni pozdrav sa Dolencom. U 9 u Dardanelima svjež vjetar. U podne Tenedos. Pri zalazu rt Sigri od istoka.
3. Utorak — U noći svjež vjetar. U 2 ugledao sam svjetionik Andros. Oblačno i kiša. U 8 Kea od istoka. Jak vjetar od sjeverozapada. Oblačno i kiša. U podne sv. Juraj od Arbora od sjevera u udaljenosti od 8 milja. U 11 ugledao svjetionik Cariga od sjeveroistoka.
4. Srijeda — Djelomično oblačno. U 3 rt Matapan od sjevera u udaljenosti od 4 milje. Poslije podne skoro tišina i tako cijelu noć.
5. Četvrtak — Lagan promljeniv vjetar iz II kvadranta sa olujama i kišom u prekidima. Pri zalazu lagan vjetar od maistrala. Djelomično oblačno more uzburkano od levanta i maistrala.
14. Subota — Popodne promjenio košno jedro stavivši novo danas dovršeno.
16. Ponedjeljak — U podne učinio znak pozdrava austrijskom barku »Max« polazeći blizu njega, jedno 25 milja istočno od Pantelerije.
18. Srijeda — Pri zalazu kod Maritima pozdravio austrijski bark »Romano C« koji je plovio prema istoku.
11. Subota — Potrošeno staro meso.
12. Nedjelja — Počeo trošiti slano meso iz Odese.
14. Utorak — U 10 iz jutra pozdravio austrijski bark »Nauta« koji je plovio prema istoku zapadnim vjetrom.
21. Utorak — U zoru na vidiku Sardinija. U podne ispod Cagliariara.³⁵ Svjež vjetar od sjeverozapada. U večer skratio košna jedra i bio izvan Spartiventa³⁶ s brodom u pravcu jugozapada. U ponoć spustio košno jedro i prednje letno košno jedro i usmjerio brod prema zaljevu Cagliariara. Jak vjetar od sjeverozapada i veliki valovi.
22. Srijeda — U 4 prešao Spartivento i ušao u zaljev. Sreo u zaljevu 6 brodova. Promjenio košna jedra i prednje letno košno jedro. U noći malo vjetra. Podigao jedra i izašao iz zaljeva.
23. Četvrtak — U 8 blizu Teulada u tišini i tako do podne.

Konac dnevnika

- ¹ Pomorski kapetan i prijatelji kap. Nikole Kasandrića.
- ² Prijateljice i rodice iz Hvara kap. N. Kasandrića.
- ³ Dr Toni Boglić, liječnik u Hvaru i rođak N. Kasandrića.
- ⁴ Pomorski kapetan i prijatelj kap. Kasandrića.
- ⁵ Ivan (Zane) Kasandrić, brat N. Kasandrića i također kapetan duge plovidbe.
- ⁶ Pomorski kapetan te veliki i bliski prijatelj N. Kasandrića.
- ⁷ Flamborough Head — rt na zapadnoj obali Engleske.
- ⁸ Yarmouth — mjesto na jugozapadnoj obali Engleske.
- ⁹ Wight — otok u južnoj Engleskoj.
- ¹⁰ Portland Bill — rt u južnoj Engleskoj.
- ¹¹ Sao Vicente — jugozapadni rt u Portugalu.
- ¹² Spartel — rt' pred ulazom u Gibraltar kod mjesta Tangera u Maroku.
- ¹³ Tarifa — grad u Španiji kod Gibraltara.
- ¹⁴ Formentera — otok ispod Baleara blizu istočne obale Španije.
- ¹⁵ Mallorca — najveći otok Baleara.
- ¹⁶ Menorca — manji otok Baleara.
- ¹⁷ Teulada — rt na jugu Sardinije.
- ¹⁸ Marettino — otok blizu Sicilije sa zapadne strane.
- ¹⁹ Pantelleria — otok južno od Sicilije.
- ²⁰ Gozo — otok zapadno od Malte.
- ²¹ Matapan — rt središnjeg poluotoka na jugu Peloponeza.
- ²² Kea — grčki otok blizu kopna.
- ²³ Andros — Veći grčki otok sa istoimenim gradom.
- ²⁴ Psara — manji grčki otok.
- ²⁵ Mitilini (Lesbos) — rt i otok grčki blizu M. Azije.
- ²⁶ Tenedos, (sada Bozca ada) — turski otok, ranije grčki, pred ulazom u Dardanele.
- ²⁷ Marmara — otok u Mramornom moru.
- ²⁸ Ime broda i komandanta jedrenjaka.
- ²⁹ Ime broda i komandanta jedrenjaka.
- ³⁰ Ime broda i komandanta jedrenjaka.
- ³¹ Tvrtka kojoj je pripadao jedrenjak na kojem je bio kamandant N. Kasandrić. Sjedište je bilo u Veneciji. Vlasnik tvrtke potjecao je iz M. Lošinja i bio pripadnik poznate pomorske porodice iz Lošinja.
- ³² Ime broda i komandanta jedrenjaka.
- ³³ Ime broda i komandanta jedrenjaka.
- ³⁴ Ime broda i komandanta jedrenjaka.
- ³⁵ Cagliari — veliki zaljev na jugu Sardinije.
- ³⁶ Spartivento — zapadni rt zaljeva Cagliari.

Napomena: Brodski dnevnik je skoro u cijelosti prenesen, osim manjih i beznačajnih zapisa. U dnevniku su pojedina mjesta označena starim nazivom, pa smo poneke od njih radi lakšeg razumijevanja u bilješkama označili današnjim nazivom.

